

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

24 februari 2011 / rapportnummer 2457-81

1. Oordeel over het MER

Het college van burgemeester en wethouders van Franekeradeel heeft het voornemen om het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum uit te breiden met circa 110 hectare netto extra glastuinbouwgebied. Het voornemen zal gefaseerd mogelijk worden gemaakt. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan (voor 40 hectare extra netto glas) worden opgesteld en voor het gehele glastuinbouwgebied een structuurvisie (voor 70 ha hectare extra netto glas). Ten behoeve van de besluitvorming over zowel de structuurvisie als het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

Bij het opstellen van het MER heeft bevoegd gezag zoveel mogelijk gebruik gemaakt van het eerder opgestelde MER.¹ De Commissie voor de m.e.r.² (verder de Commissie) heeft daarover in 2008 advies uitgebracht.³ De beoordeling van de Commissie spitst zich daarom toe op de delen van het MER die zijn aangepast naar aanleiding van de kritiepunten van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Oordeel

De Commissie voor de m.e.r.⁴ heeft het milieueffectrapport (MER) en de Passende beoordeling getoetst en heeft op verzoek van bevoegd gezag in haar toetsing ook een later toegezonden aanvullend memo op het MER betrokken. De Commissie vindt de stukken overzichtelijk en prettig leesbaar, en voorzien van duidelijk kaartmateriaal.

Zij is van oordeel dat de **essentiële informatie aanwezig** is in het MER, de Passende beoordeling en de aanvullende memo om het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen bij de besluitvorming over het bestemmingsplan en de structuurvisie. Wel heeft de Commissie een aantal kanttekeningen bij de informatie over de natuuraspecten. In het volgende hoofdstuk wordt deze toegelicht.

-
- ¹ Om deze uitbreiding mogelijk te maken is in oktober 2008 een bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de besluitvorming over dit bestemmingsplan is een m.e.r.-procedure doorlopen. Het goedkeuringsbesluit over dit bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten van Fryslân is door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op 20 januari 2010 vernietigd. De Afdeling oordeelde dat in de Passende beoordeling niet is nagegaan of het plan in combinatie met andere plannen, projecten of handelingen (cumulatie) significante gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied Waddenzee. Daarnaast is onvoldoende inzicht gegeven in de uitvoerbaarheid van het plan. Naar aanleiding van de uitspraak Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is de gemeente gestart met een nieuwe m.e.r.-procedure.
 - ² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'.
 - ³ Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum, Toetsingsadvies over het milieueffectrapport, 23 juni 2008, rapportnummer 1937-95
 - ⁴ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Passende beoordeling

Voor de Natura 2000-gebieden 'Waddenzee' en 'duinen Terschelling' is een passende beoordeling opgesteld vanwege lichtuitstraling en stikstofdepositie door het voornemen. De Commissie is van mening dat de Passende beoordeling de essentiële informatie bevat. Ze plaatst daarbij de volgende kanttekeningen.

Natura 2000-gebied 'Waddenzee'

Gevolgen voor 'lokale trek' van niet-broedvogels

In het MER wordt op pagina 74 gesteld dat het lichtniveau op de rand van het Natura 2000-gebied Waddenzee met maximaal 0,12-0,23 lux zal toenemen, en dat bij een toename tot 0,71 lux geen effect op vogels is aangetoond. Gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen *binnen* de 'geografische grenzen van het Natura 2000-gebied' worden daarmee uitgesloten volgens het MER. De gevolgen moeten echter worden beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen, die verder kunnen reiken dan de geografische grenzen van het Natura 2000-gebied Waddenzee. Het gebied grenzend aan de Waddenzee wordt onder andere door steltlopers gebruikt voor lokale trekbewegingen zoals hoogwatertrek en slaaptrek. Onder de steltlopers bevinden zich soorten met een verbeteropgave en een ongunstige staat van instandhouding. Zelfs een gering verstoringseffect op deze soorten kan leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken.

De Commissie acht het op grond van de aanvullende memo aannemelijk dat extra lichtuitstraling ten gevolge van het voornemen de instandhoudingsdoelstellingen van de steltlopers niet in gevaar zal brengen. Indien steltlopers binnendijks overtijen (wat in kleine aantallen gebeurt) zal dit in een gebied plaatsvinden direct grenzend aan de Waddendijk wat buiten de 0,71 lux-verstoringsgrens valt. Als er incidenteel (of structureel in zeer lage aantallen) wel binnen de verstoringsgrens wordt gerust bij hoog water, dan is uitwijken naar gebieden buiten deze contour mogelijk. Daarmee zijn er geen gevolgen voor de draagkracht van het gebied.

Contouren Lichtemissie

In het MER zijn aan de hand van een lichtmodel drie lichtcontouren geschetst, met als strengste norm 0,1⁵ lux bij 98% afdekking. In het model is de lichtuitstraling van het totale oppervlak glastuinbouw vervangen door een equivalente uitstraling van één lichtbron in het centrum van het glastuinbouwgebied. Het MER bevatte onvoldoende informatie om na te gaan of met deze benadering de worst case situatie van lichtuitstraling is beschreven. Bevoegd gezag heeft in de aanvullende memo, met berekeningen van de lichtuitstraling vanaf de rand aannemelijk gemaakt dat het model gebruikt kan worden om de maximaal mogelijke lichtemissie van het glastuinbouwgebied te berekenen.

⁵ De Commissie merkt op dat de norm van 0,1 lux niet wettelijk vast ligt en aanzienlijk strenger is dan de normen van de Commissie Lichthinder.

Cumulatie

Het goedkeuringsbesluit over het vorige bestemmingsplan is door de Afdeling Bestuursrecht-spraak van de Raad van State vernietigd mede omdat cumulatieve effecten ten onrechte niet zijn meegenomen in de Passende beoordeling. De Commissie is van oordeel dat de cumula-tieve effecten nu wel voldoende inzichtelijk zijn gemaakt in de Passende beoordeling en de aanvullende memo. De cumulatieve effecten door lichtuitstraling van de afvalverwerkingsin-richting Harlingen zijn niet beschreven in de Passende beoordeling. Uit de aanvullende in-formatie blijkt dat de conclusies niet veranderen. De lichtuitstraling van de afvalverwerkings-inrichting is niet onderscheidend ten opzichte van het bestaande stedelijke gebied van Har-lingen, inclusief de havens.

Natura 2000-gebied 'duinen Terschelling'

Habitatype De Grijze Duinen op Terschelling is gevoelig voor stikstofdepositie en heeft een verbeteropgave. In de Passende beoordeling is geconcludeerd dat er geen sprake is van een mogelijk significant gevolg, omdat er tegenover de zeer geringe toename van stikstofdeposi-tie vanuit het plangebied op het habitatype een autonome afname⁶ plaatsvindt die vele ma-len groter is.

Een stikstofdepositie van 0,3 mol/ha/jaar extra op het habitatype Grijze Duinen is op zich-zelf beschouwd zeer gering maar gezien de verbeteropgave en de naar verwachting voorlopig te hoge achtergronddepositie kan bij iedere toename van stikstofdepositie op dit habitatype – hoe gering ook – in cumulatie aantasting van de natuurlijke kenmerken niet worden uitge-sloten.

2.2 Flora en faunawet

Meervleermuis

Nabij het plangebied bevindt zich een kolonie van de zeldzame en lichtgevoelige meervleer-muis⁷. De vaarten die de grens vormen van het plangebied zijn voor deze vleermuis van be-lang. In het MER staat dat uitgaande van 100% zijafscherming van de kassen (geen zijwaartse lichtuitstraling, conform eisen bestemmingsplan) er geen effect is op de lichtgevoelige meer-vleermuis. Daarbij is geen rekening gehouden met diffuus licht dat via kieren en het wolken-dek zou kunnen reflecteren op de vaarten.

Uit lopend onderzoek⁸ blijkt dat 0,5 lux toegevoegd licht van een bron in het midden van een watergang (bij langere trajecten) op 30 cm boven het wateroppervlak al verstorend kan zijn voor meervleermuizen. Er zijn echter geen onderzoeksresultaten bekend over het effect van diffuus licht op meervleermuizen.

⁶ De Commissie heeft niet kunnen nagaan waarop de autonome afname is gebaseerd.

⁷ Deze soort is zwaar beschermd op grond van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, wat in Nederland in de Flora- en faunawet is ondergebracht.

⁸ Promotieonderzoek naar de meervleermuis door Anne Jifke Haarsma. Zie ook samenvatting op www.zoogdiervereniging.nl.

De periode waarin een conflict tussen meervleermuizen en verlichting kan optreden is alleen mogelijk in de maand april.⁹ Deze maand is wel de meest kwetsbare periode omdat meervleermuizen zich dan vestigen in het gebied. De Commissie is van mening dat gebrek aan kennis niet betekent dat geen maatregelen getroffen hoeven te worden.

De Commissie adviseert om een nulmeting te maken om de precieze aankomst van de meervleermuizen en de mate van gebruik van de vaarten te bepalen. Op basis daarvan kan een afgestemd ecologische inpassingsplan worden gemaakt waarmee effecten worden uitgesloten. Gedacht kan worden aan het afschermen van de vaarten met lage bossages of het niet belichten in het noordelijk/ westelijk deel voor een aantal weken in kwetsbare periode van de meervleermuis.

De Commissie adviseert om ten behoeve van de besluitvorming over de omgevingsvergunning na te gaan of en hoe via additionele mitigerende maatregelen effecten vermeden kunnen worden op de meervleermuis, eventueel op basis van nader veldonderzoek. Werk deze maatregelen later verder uit in een ecologisch inpassingsplan.

Seizoenstrek

In het MER wordt gesteld dat het voornemen geen gevolgen heeft voor de seizoenstrek van vogels omdat er geen trekroutes lopen door het plangebied. Dit wordt beargumenteerd door de stelling dat 3.500 vogels op jaarbasis rond de turbines van het windpark Oosterbierum vlogen, bij onderzoek voor het Windpark Oosterbierum. Dit is vervolgens afgezet tegen 110 miljoen trekvogels over heel Nederland (Bijlage 18, pagina 27).

De Commissie wijst er op dat deze berekening niet correct wordt gehanteerd. De 3.500 vogels zijn vastgesteld door infraroodcamera's en warmtebeeldcamera's in de donkere uren op een turbine te richten. Het getal zegt alleen iets over de trekintensiteit *direct* rond een turbine. Bij onderzoek naar trekbewegingen eind jaren tachtig in het windpark waren ochtenden met duizenden vogels binnen de waarneemcirkel van 100 meter niet uitzonderlijk. In de aanvullende memo heeft bevoegd gezag aangegeven dat de discussie over aantallen niet van wezenlijk belang is omdat:

1. uit de Passende beoordeling blijkt dat een effect van verlichting op trekkende vogels kan worden uitgesloten;
2. dit effect ook niet bekend is van de huidige kassen op deze locatie;
3. dit effect niet bekend is van andere kascomplexen in Nederland.

De Commissie is van mening dat de redenatie in het MER in de juiste context is geplaatst met de informatie uit de aanvullende memo.

⁹ Meervleermuizen zijn actief in het gebied van begin april tot eind september. Belichting in de kassen vindt plaats van begin oktober tot eind april.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Franekeradeel

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van de gemeente Franekeradeel

Besluit: vaststellen bestemmingsplan en structuurvisie

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C 11.3 en passende beoordeling
project-m.e.r. vanwege categorie C11.3

Activiteit: Uitbreiding glastuinbouwgebied

Bijzonderheden:

Om de uitbreiding van het glastuinbouwgebied mogelijk te maken is in oktober 2008 een bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de besluitvorming over dit bestemmingsplan is een m.e.r.-procedure doorlopen. Het goedkeuringsbesluit over dit bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten van Fryslân is door de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State op 20 januari 2010 vernietigd. Naar aanleiding van deze uit-spraak is de gemeente gestart met een nieuwe m.e.r.-procedure. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld en voor het ge-hele glastuinbouwgebied een structuurvisie. Ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie en het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatcourant van: 23 juni 2010
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 24 juni 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 6 juli 2010
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 27 augustus 2010
kennisgeving MER in Staatscourant van: 22 december 2010
ter inzage legging MER: 23 december 2010 t/m 3 februari 2011
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 20 december 2010
toetsingsadvies uitgebracht: 24 februari 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige pro-ject is als volgt:

dhr. mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

dhr. dr.ir. J. Hoeks

dhr. drs. L. Oprel

mw. drs. J.P. Siedsma

dhr. ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapport Uitbreiding Glastuinbouwgebied Sexbierum, Oranjewoud, december 2010;
- Memo 1: worst case lichtuitstraling en lichtuitstraling geplande afvalstoffenverwerkingsinrichting (REC), gemeente Franekeradeel, februari 2011;
- Memo 2: natuur, gemeente Franekeradeel, februari 2011.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 3 februari 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Provincie Fryslân, Leeuwarden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum

Het college van burgemeester en wethouders van Franekeradeel heeft het voornemen om het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum uit te breiden met circa 110 hectare netto extra glastuinbouwgebied. Het voornemen zal gefaseerd mogelijk worden gemaakt. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld en voor het gehele glastuinbouwgebied een structuurvisie. Ten behoeve van de besluitvorming over zowel de structuurvisie als het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

ISBN: 978-90-421-3214-6

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

